

Rozengeur en maneschijn

In de pulpromannetjes is het leven afgezien van een Groot Verdriet in het leven van held of heldin een en al rozengeur en maneschijn. Maar gaat dat ook op voor de vertaler? Laten we wel wezen, de meestal in Amerika uitgegeven damesromannetjes die hier in kiosk, sigarenzaak of supermarkt in Nederlandse vertaling in het schap staan, zijn geen literaire hoogstandjes. Daarom zijn ze ook zo lastig om te vertalen.

Touperen en uitdunnen

Ten eerste moeten ze worden ingekort, omdat de Nederlandse series allemaal een bepaalde omvang moeten hebben. Een enkele keer komt het voor dat de vertaler juist erg breedspakig moet zijn om het juiste aantal bladzijden vol te krijgen. Want witte bladzijden achterin, daar houden de lezers niet van. Dan voelen ze zich bekocht, zoals ze zich ook bekocht zouden voelen als er geen vier, maar drie glacés in de verpakking zouden zitten.

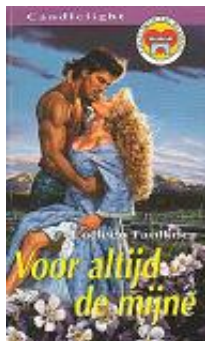
Bij het inkorten moet de vertaler uiteraard zijn of haar best doen het verhaal begrijpelijk te houden. Dat is niet zo moeilijk, want de Amerikaanse auteur kost het vaak grote moeite het verhaal op de vereiste lengte te brengen, daarom wordt er veel gebruik gemaakt van *padding*, opvulsel. Dit kan bestaan uit de voorgeschiedenis van ieder personage dat in het boek voorkomt, hoe irrelevant ook. Zo komt de lezer te weten dat de dominee die even op de thee komt, zijn vrouw heeft verloren en nu alleen voor zijn twee bloedjes van kinderen zorgt, van wie eentje ook nog aan de tering lijdt, wat de brave man uiteraard veel zorgen baart. Verder komt de dominee in het hele boek niet meer voor, maar alla, hij was toch goed voor twee bladzijden. Of meer, als we de niet ter zake doende

theevisite meerekenen. Te lange beschrijvingen van de omgeving komen ook voor. Maar meestal maakt de auteur gebruik van gedachtestromen, dat wil zeggen dat de held en/of de heldin eindeloos zit na te denken en te tobben, of zich dingen herinnert die een paar hoofdstukken eerder al uitgebreid zijn besproken. Deze passages worden niet geheel wegvertaald, want de lezer mag best meedoen met het getob, maar ze kunnen wel aanzienlijk worden bekort. Het echte verhaal blijft zo meestal goed intact.

Kleurspoelingen, naamswijzigingen en andere iriscorrecties

Ten tweede moet de vertaler erg goed opletten of de held of heldin wel het hele boek door dezelfde kleur haar en ogen heeft. Het komt vaak voor dat de blauwogige blondine uit het begin later ineens bruine ogen of rood haar heeft, en dat ligt niet aan gekleurde contactlenzen of een kleurspoeling. Een auteur die een paar romannetjes per jaar uitpoept, kan het ook niet allemaal onthouden. Ook een rode jurk kan van kleur verschieten en ineens groen zijn geworden, of de held kan rozen voor zijn geliefde kopen en haar tot ieders verrassing orchideeën aanbieden. Of hij kan voor het raam staan om vervolgens op te staan uit zijn stoel. Heel mal wordt het wel als personages van naam veranderen. Heet het schattige kleine zusje van de heldin eerst Rosie, later kan ze opduiken als Margie. Daar zullen doorgewinterde pulpvertalers niet van staan te kijken. Maar zij moeten deze fouten wel verbeteren. Dat verwacht de uitgever van hen.

Warrig en rommelig

Ten derde is de schrijfstijl van het originele boek vaak erg warrig. Wat moet je als twee dames bij elkaar in een vertrek zijn en ze worden allebei aangeduid met 'ze'? Wie wringt haar handen, wie staat op, wie zegt wat? De vertaler moet er maar naar raden, of alle 'ze's' natellen om het te weten (hoopt hij of zij). En waarom wil de Amerikaanse auteur de lezer meeslepen van alinea naar alinea door de volgende spreker vast te plakken aan de alinea van de vorige? Voorbeeldje:

'Ik wil liever thee,' zei ze, en ze nam plaats aan de keukentafel. 'Dan moet ik eerst water opzetten.'

Hij liet de ketel vollopen met water en zette hem op het fornuis. 'Ik heb vandaag kleren gekocht.'

Ze haalde een pakje uit de plastic draagtas.

In het Nederlands zetten we de gesproken tekst liever in de alinea waar hij bij hoort. Ook dat past de pulpvertaler aan. In dit kader past nog een ander voorbeeld van warrigheid:

In haar groene jurk liep Lisa over de stoep voor de saloon.
Het was prachtig weer, en de klanten waren buiten gaan staan en floten haar luidkeels na.
De groene jurk had ze van haar grootmoeder gekregen, en hij stond haar goed.
Het stadje was nog niet lang geleden gesticht nadat er in de buurt goud was gevonden, en werd druk bezocht door ruige types.

Wat zou het prettig zijn geweest als alles over de groene jurk in één alinea was terechtgekomen. Nu moet de vertaler gaan schuiven om het geheel minder rommelig te maken. Zoals het was, wordt de aandacht van de lezer heen en weer gekeerd.

Niet enkel rozengeur en maneschijn

Al met al is pulp vertalen een heel werk. Het is niet alleen vertalen, maar ook verbeteren, herschrijven, consequent maken en vaak meer variatie aanbrengen dan in het origineel. Allemaal dingen die de Amerikaanse redactie had moeten doen. Waarom is daar niet gezien dat de held of heldin van kleur verschoot? Wat dóét een Amerikaanse redactie eigenlijk, zal menig vertaler hebben verzocht.

Uiteraard moet alles in goed Nederlands worden geschreven, zonder spelfouten. Vanwege de steeds terugkerende spellingwijzigingen moet de vertaler dus nieuwe spellinggidsen kopen, en software installeren op de computer. Die wel een beetje modern moet zijn, anders kán hij de verschillende programma's niet eens installeren. Allemaal bijkomende hoge kosten, en dat terwijl de pulpvertaler maar een schijntje voor zijn of haar noeste arbeid krijgt. De Nederlandse uitgever eist veel, maar geeft weinig terug. Over het algemeen beleeft de pulpvertaler veel plezier aan het vertalen, anders zou hij of zij het niet doen voor zo'n schamele beloning, maar voor hem of haar gaat het leven zeker niet over rozen.

Bron afbeeldingen: Chasingdreams.nl